

## **Nr 174.**

*Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag om ändrad lydelse av 16 § lagen den 11 juni 1943 (nr 346) angående statsmonopol å tillverkning och import av tobaksvaror; given Stockholms slott den 7 mars 1952.*

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för denna dag, föreslå riksdagen att antaga härvid fogat förslag till lag om ändrad lydelse av 16 § lagen den 11 juni 1943 (nr 346) angående statsmonopol å tillverkning och import av tobaksvaror.

**GUSTAF ADOLF.**

*Per Edvin Sköld.*

---

### **Propositionens huvudsakliga innehåll.**

I propositionen föreslås en omläggning av tobaksskatten i syfte att reducera värdeskattens prisfördyrande inverkan. De föreslagna nya skattesatserna äro baserade på en 40 % värdeskatt kombinerad med en myckenhetsskatt. Förslaget, som i jämförelsevis ringa grad rubbar de nu saluförda tobaksvarornas priskurantpriser, torde i stort sett icke komma att påverka den totala inkomsten av tobaksskatten.

## Förslag

till

## lag om ändrad lydelse av 16 § lagen den 11 juni 1943 (nr 346) angående statsmonopol å tillverkning och import av tobaksvaror.

Härigenom förordnas, att 16 § lagen den 11 juni 1943 angående statsmonopol å tillverkning och import av tobaksvaror<sup>1</sup> skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

## 16 §.

I varje tobaksvaras priskurantpris skall skatt ingå dels med ett belopp, vilket motsvarar nedanstående procent av priskurantpriset, dels ock med nedan angivna, i förhållande till varans myckenhet bestämda belopp, nämligen:

Varuslag	Vikt för 1 st. gram	För inom riket till- verkad vara			För till riket införd vara			
		Procent av pris- kurant- priset	Belopp för		Procent av pris- kurant- priset	Belopp för		
			1 st. öre	1 kg kr.		1 st. öre	1 kg kr.	
Cigarrer	grupp I	t. o. m. 5,0	40	4,8	—	40	13,0	—
»	» II	över 5,0	40	6,0	—	40	16,0	—
Cigarrcigarretter	» I	t. o. m. 1,7	40	4,4	—	40	7,0	—
»	» II	över 1,7	40	6,4	—	40	10,0	—
Cigarretter	» I	t. o. m. 0,75	40	2,5	—	40	3,5	—
»	» II	över 0,75	40	4,0 <sup>4</sup>	—	40	5,8	—
Röktobak .....	—	—	40	—	24: 60	40	—	31: —
Tuggtobak .....	—	—	40	—	3: 70	40	—	7: —
Snus .....	—	—	40	—	3: 80	40	—	5: —

I skattehänseende utgöres skillnaden mellan cigarr och cigarrcigarrett därav, att den senare saknar spets samt i vikt uppgår till högst 3,3 gram.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1952.

<sup>1</sup> Senaste lydelse av 16 § se 1951:216.

*Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t  
Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 7 mars  
1952.*

**Närvarande:**

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden SKÖLD, DANIELSON, ZETTERBERG, TORSTEN NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, ANDERSSON, LINGMAN, HAMMARSKJÖLD, NORUP, HEDLUND, PERSSON, HJALMAR NILSON, LINDELL.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Sköld, anför följande.

Enligt 16 § lagen den 11 juni 1943 (nr 346) angående statsmonopol å tillverkning och import av tobaksvaror utgår tobaksskatten *dels* med vissa procent av varans priskurantpris (värdeskatt) *dels ock* med visst efter varans myckenhet bestämt belopp (myckenhetsskatt). I skattesatserna vidtogos vissa ändringar genom lagarna den 30 januari 1948, nr 17, samt den 11 maj 1951, nr 216. Nu gällande skattesatser framgå av följande sammanställning.

	För inom riket tillverkad vara			För till riket införd vara		
	Procent av priskurantpriset	Belopp för		Procent av priskurantpriset	Belopp för	
		1 st. öre	1 kg kr.		1 st. öre	1 kg kr.
Cigarrer .....	47	2	—	49	10	—
Cigarrcigarretter .....	57	1	—	54	5	—
Cigarretter .....	72	0,55	—	67	1,75	—
Röktobak .....	73	—	3,25	73	—	6,00
Tuggtobak .....	44	—	2,00	53	—	3,00
Snus .....	60	—	1,15	60	—	2,00

Enligt 16 § sista stycket gäller vidare att i skattehänseende skillnaden mellan cigarr och cigarrcigarrett utgöres därav, att den senare saknar spets, har skuren inlaga samt i vikt uppgår till högst 3,3 gram.

I skrivelse den 24 januari 1952 har *styrelsen för Aktiebolaget Svenska tobaksmonopolet*, med åberopande av en vid skrivelsen fogad promemoria, gjort framställning om viss omläggning av tobaksskatten. Styrelsen har uttalat att styrelsen sedan länge hade haft sin uppmärksamhet riktad på de olägenheter, som tobaksskattens konstruktion innebure vid nuvarande storlek av den del av skatten, som utginge med viss procent av tobaksvarornas

priskurantpris (värdeskatten). Värdeskattens kraftigt prisfördyrande inverkan hade under den senaste tidens fortlöpande kostnadsstegringar allt mer oroat styrelsen och framtvingat en omprövning av tobaksskattens konstruktion. Varje kostnadsökning, som drabbade tillverkningen, måste nämligen uttagas av konsumenterna med ett belopp, som vore flerdubbelt större än den inträffade kostnadsökningen. Att tobaksvarornas priser icke blivit ännu högre än vad de vore, berodde främst på den genomgripande rationalisering, som bolagets verksamhet på alla områden genomgått. Då ytterligare besparingsåtgärder av större omfattning, ägnade att motverka effekten av ökade kostnader, för närvarande icke syntes möjliga att genomföra, vore det oundvikligt, att vid hädanefter uppkommande kostnadsstegringar tobaksvarornas priser måste höjas så mycket, att merkostnaden helt täcktes, vilket för t. ex. varuslaget cigarretter innebure, att prisfördyringen bleve drygt 5 gånger den inträffade merkostnaden. Med hänsyn till angivna förhållanden hade styrelsen låtit utarbета förslag till ändring av de i 16 § lagen om statsmonopol å tillverkning och import av tobaksvaror angivna skattesatserna. Vid utarbetandet av förslaget, som vore sammanfattat i den vid skrivelsen fogade promemorian, hade eftersträfvats att — med bibehållande av statens nuvarande inkomster av tobaksskatten och utan större ändringar i tobaksvarornas priskurantpriser — söka finna en sådan utformning av tobaksskatten, att en avsevärd reduktion av värdeskattens prisfördyrande inverkan uppnåddes. Styrelsen funne det synnerligen angeläget, att en omläggning av tobaksskatten snarast komme till stånd i överensstämmelse med det framlagda förslaget och ville för sin del föreslå, att de nya skattesatserna måtte tillämpas från och med den 1 juli 1952.

I anslutning till sitt förenämnda förslag har styrelsen vidare beträffande sista stycket av 16 § uttalat, att skuren inlaga numera icke användes i cigarreigarretter utan att densamma ersatts av riven inlaga, som även användes i flertalet cigarmärken. Med hänsyn härtill föreläge icke längre anledning att vid angivandet av skillnaden mellan cigarr och cigarreigarrett medtaga, att den senare hade skuren inlaga; nyssnämnda författningsrum borde utformas i enlighet härmed.

I den vid skrivelsen fogade promemorian har inledningsvis erinrats om att skattesatserna å tobaksvaror varit föremål för förhöjning icke mindre än 18 gånger alltsedan 1915. Ett detaljerat siffermaterial har i promemorian lämnats till belysning av under olika perioder för skilda varuslag gällande skattesatser och genomsnittlig skattebelastning ävensom av värdeskattens procentuella andel av totala tobaksskatten, m. m.<sup>1</sup> Den genomsnittliga skattebelastningen å exempelvis cigarretter av svensk tillverkning hade sålunda uppgått till, år 1915 22 %, år 1930 54 % samt år 1951 77 %, allt i procent

---

<sup>1</sup> Under åren 1915—1924 utgick tull på råtabak och importerade färdiga tobaksvaror. Eftersom tullen verkade på samma sätt som en myckenhetsskatt, har den i beräkningarna upptagits såsom myckenhetsskatt.

av priskurantpriset; för importerade cigarretter hade motsvarande tal uppgått till 34, 56 respektive 80. Den genomsnittliga värdeskatten på samtliga slag av tobaksvaror, i procent av priskurantpriset, hade stigit från 16 % år 1915 till 40 % år 1930 samt 70 % år 1951; den genomsnittliga myckenhetsskatten hade samtidigt sjunkit från 10 % till 9 respektive 6 %. Värdeskattens procentuella andel av totala tobaksskatten hade följaktligen under samma tid stigit från 60 % till 82 respektive 92 %. I följande tablå har sammanförts vissa i promemorian redovisade beräkningar över den alltsedan den 1 juli 1951 gällande genomsnittliga skattebelastningen för olika slag av tobaksvaror ävensom över värdeskattens procentuella andel av skattebelastningen (beräkningarna ha baserats på de försålda varornas genomsnittspriser under andra halvåret 1951).

Varuslag	Genomsnittlig skattebelastning		Värdeskattens procentuella andel av totala skattebelastningen	
	Svensk tillv.	Import	Svensk tillv.	Import
Cigarrer .....	50,66 %	59,42 %	92,78 %	82,45 %
Cigarrcigarretter .....	60,23 %	66,60 %	94,64 %	81,08 %
Cigarretter m/m .....	78,69 %	77,79 %	91,49 %	86,12 %
Cigarretter u/m .....	77,05 %	79,76 %	93,44 %	84,00 %
Röktobak .....	78,00 %	80,94 %	93,59 %	90,19 %
Tuggtobak .....	48,69 %	—	90,38 %	—
Snus .....	68,60 %	—	87,46 %	—

I promemorian har vidare framhållits att en tobaksvaras priskurantpris vore sammansatt, dels av kostnadsfaktorerna värdeskatt och återförsäljarrabatt, vilka vore direkt beroende av priskurantprisets storlek enär de utginge med viss procent av detsamma, dels ock av övriga kostnadselement såsom råttobak, arbetslöner, material, omkostnader och vinst samt myckenhetsskatt. Av priskurantpriset å exempelvis en svensktillverkad 10-öres cigarrett uppginge värdeskatten till 7,20 öre, myckenhetsskatten till 0,55 öre, återförsäljarrabatten till 0,85 öre samt tobaksmonopolets kostnader och vinst till 1,40 öre. Genom att värdeskatten utginge med en för närvarande genomsnittligt mycket hög andel av priskurantpriset verkade den opropor-tionerligt höjande på tobaksvarornas priser. Då även återförsäljarrabatten utginge med en viss andel av priskurantpriset, verkade den i princip lika-ledes prisfördyrande. Eftersom värdeskatten i genomsnitt vore drygt 8 gånger så stor som återförsäljarrabatten, bleve emellertid rabattens andel i prisfördyringen förhållandevis ringa i jämförelse med värdeskattens. Enär värdeskatten under årens lopp successivt stegrats hade den kommit att verka i allt högre grad prisfördyrande. Den träffade i själva verket även myckenhetsskatten, arbetslöner och förbrukningsartiklar i lika hög grad

som den i varan ingående tobaken. Varje kostnadsökning, som drabbade bolaget och som framtvingade en prisförhöjning av tobaksvarorna, måste därför uttagas av konsumenterna icke endast med det belopp, som framkallade prisstegringen, utan med ett belopp, som vore flerdubbelt större. Därest exempelvis tobaksmonopolets andel i den förenämnda 10-öres cigaretten på grund av stegrade råvarukostnader och löner skulle öka med 20 %, d. v. s. med 0,28 öre per styck, måste priskurantpriset höjas med något mer än 1,4 öre eller med ett belopp som vore drygt 5 gånger större än den inträffade merkostnaden. Till belysning av det sagda har i promemorian närmare anförts följande.

Storleken av denna värdeskattens och rabattens samlade prisfördyrande inverkan benämnes i detta sammanhang prisfördyringsfaktor, och denna växer med storleken av summan av värdeskatten och återförsäljarrabatten samt är olika för de olika varuslagen. Storleken av denna prisfördyringsfaktor framgår av följande tabell.

*Prisfördyringsfaktorn.*

Svensktillverkade tobaksvaror		Importerade tobaksvaror	
för cigarrer .....	2,25	för cigarrer .....	2,35
» cigarrcigarretter .....	2,90	» cigarrcigarretter .....	2,67
» cigarretter .....	5,13	» cigarretter .....	4,08
» röktobak .....	5,41	» röktobak .....	5,41
» tuggtobak .....	2,11	» tuggtobak .....	2,60
» snus .....	3,17	» snus .....	3,17

Efterföljande exempel visar, huru prisförhöjningen beräknas, om Tobaksmonopolets andel 1,4 öre i den ovan angivna 10-öres cigaretten på grund av stegrade råvarukostnader och löner ökar med exempelvis 20 %, d. v. s. 0,28 öre per st. Härvid användes följande ekvation:

$$\begin{array}{rccccc}
 \text{Det nya pris-} & \text{Tobaksmono-} & \text{Myckenhets-} & \text{Värde-} & \text{Återförsäljar-} \\
 \text{kurantpriset} & \text{polets andel} & \text{skatten} & \text{skatten} & \text{rabatten} \\
 \\
 P = & 1,40 + 0,28 + & 0,55 & + \frac{72}{100} \times P + & \frac{8,5}{100} \times P
 \end{array}$$

som efter uträkning ger till resultat  $P=11,436$  öre.

Detta innebär, att pristillägget blir något mer än 1,4 öre per st. Av prisökningen tar staten största delen i form av tobaksskatt eller icke mindre än drygt 1 öre, återförsäljarna i ökad rabatt 0,12 öre och Tobaksmonopolet får sin merkostnad 0,28 öre täckt.

I promemorian har ytterligare anförts att en varuskatt, som på detta sätt framtvingade oskäligen prishöjningar, icke kunde anses riktigt avvägd. Inom bolaget hade därför verkställts en omfattande utredning i syfte att inom ramen av statens nuvarande inkomster av tobaksskatten söka finna någon annan form för tobaksbeskattningen, som eliminerade värdeskattens pris-

fördyrande inverkan eller åtminstone avsevärt reducerade densamma, utan att detta medförde allt för stora ändringar i tobaksvarornas priskurantpriser. Härvid hade prövats olika uppslag till frågans lösning. Ett skattesystem uteslutande grundat på en myckenhetsskatt skulle icke vara behäftat med värdeskattens prisfördyrande inverkan men en omläggning av skattesystemet enligt denna linje skulle medföra en så kraftig utjämning av tobaksvarornas priser att ett dylikt alternativ icke kunde förordas. Man tvingades därför att stanna inför en lösning, som innebure, att endast en så stor del av värdeskatten överfördes till myckenhetsskatt, att prisutjämningen icke bleve för stor, men dock tillräcklig för att man skulle få bort en avsevärd del av värdeskattens prisfördyrande inverkan. Eftersom den nuvarande myckenhetsskatten utginge med visst belopp per styck för cigarer, cigarreigarretter och cigarretter drabbade den orättvist de mindre typerna av dessa varuslag. Varje omräkning av värdeskatten till myckenhetsskatt skulle för dessa varuslag skärpa denna orättvisa. Dylika icke önskvärda konsekvenser kunde undvikas, om man för nämnda varuslag införde en differentierad myckenhetsskatt efter vissa fastställda viktgränser. En dylik differentiering efter vikt verkade även dämpande på prisutjämningen. Med ledning av dessa riktlinjer hade utarbetats ett förslag till nya skattesatser, som i jämförelsevis ringa grad rubbade de nu saluförda tobaksvarornas priskurantpriser. De föreslagna nya skattesatserna vore baserade på en 40 % värdeskatt kombinerad med myckenhetsskatt och angåves i följande tabell.

	För inom riket tillverkad vara			För till riket införd vara		
	Procent av priskurantpriset	Belopp för		Procent av priskurantpriset	Belopp för	
		1 st. öre	1 kg kr.		1 st. öre	1 kg kr.
Cigarrer grupp I (t. o. m. 5,0 g/st)	40	4,8	—	40	13,0	—
» » II (över 5,0 » )	40	6,0	—	40	16,0	—
Cigarreig. » I (t. o. m. 1,7 » )	40	4,4	—	40	7,0	—
» » II (över 1,7—3,3 » )	40	6,4	—	40	10,0	—
Cigarretter » I (t. o. m. 0,75 » )	40	2,5	—	40	3,5	—
» » II (över 0,75 » )	40	4,04	—	40	5,3	—
Röktobak .....	40	—	24: 60	40	—	31: —
Tuggtobak .....	40	—	3: 70	40	—	7: —
Snus .....	40	—	3: 80	40	—	5: —

Beträffande det framlagda förslaget har i promemorian slutligen anförts att varje omvandling av värdeskatt till myckenhetsskatt verkade i prishöjande riktning på de tobaksvaror, som låge under medelpriset för respektive varuslag, därvid prishöjningens storlek bestämdes dels av hur stor del av värdeskatten, som omvandlades till myckenhetsskatt, dels av huru stor prisskillnaden vore mellan dyraste och billigaste märke. Genom att

värdeskatten föreslagits minskad till 40 procent lika för alla varuslag, importerade såväl som svensktillverkade, sjönke vidare prisfördyringsfaktorn till 1,94 för samtliga varuslag. På detta sätt hade målet nåtts att skapa ett nytt och mera enhetligt skattesystem, som i avsevärt lägre grad än det nuvarande verkade prisfördyrande på tobaksvarorna. Statens inkomster av tobaken bleve jämväl mera stabiliserade därigenom, att den föreslagna tobaksskatten komme att utgå med i stort sett halva beloppet efter värdet och halva beloppet efter myckenheten försålda tobaksvaror. Statens totala inkomst av tobaksskatten enligt de föreslagna skattesatserna kunde förväntas bli i det allra närmaste densamma som med nu gällande skattesatser.

Över styrelsens framställning ha infortrade utlåtanden avgivits av statskontoret, riksräkenskapsverket samt statens tobaksnämnd.

*Statskontoret* och *riksräkenskapsverket* ha icke funnit anledning till erinran mot de av tobaksmonopolets styrelse framlagda förslagen.

*Statens tobaksnämnd* har tillstyrkt förslaget till nya skattesatser, vilket nämnden funnit väl avvägt. Nämnden har härom närmare anfört följande.

Nämnden har liksom Tobaksmonopolet funnit, att tobaksskattens nuvarande konstruktion med en mycket hög värdeskatt och en relativt låg myckenhetsskatt medfört allt större olägenheter. Även relativt små kostnadsstegringar måste med nuvarande värdeskatt medföra betydande höjningar av utförsäljningsprisen — höjningar vilka ur olika synpunkter kunna vara mindre lämpliga. Särskilt under nuvarande tider, då tillverkningskostnaderna för tobaksvaror äro i stigande, måste det vara olämpligt med ett beskattningssystem, som till exempel beträffande varuslaget cigarretter — det ur skattesympunkt ojämförligt viktigaste varuslaget — medför en prisfördyring av drygt fem gånger den inträffade kostnadsökningen. Den genom beskattningens utformning nödvändiga stora prisfördyringen kan medföra sådan minskning av omsättningen, att den totala inkomsten av tobaksskatten sjunker. — En överföring av värdeskatten helt eller delvis till myckenhetsskatt innebär, som Tobaksmonopolet framhåller, en större eller mindre utjämning av tobaksvarornas priser. Det av Tobaksmonopolet upprättade förslaget innebär en måttlig prisutjämning, vilken torde vara nödvändig för att få bort större delen av värdeskattens prisfördyrande inverkan. Visserligen kommer den föreslagna skatteomläggningen att vid tiden för densammas genomförande vid oförändrad kostnadsnivå medföra större skattebelastning för de billigare tobaksvarorna än för de dyrare, men det behövs endast en relativt liten kostnadsökning för att priserna å de billigare tobaksvarorna skola vara lägre enligt det föreslagna skattesystemet än enligt det nu gällande.

**Departementschefen.** Enligt lagen angående statsmonopol å tillverkning och import av tobaksvaror utgår tobaksskatten dels med vissa procent av varans priskurantpris (värdeskatt) dels ock med visst efter varans myckenhet bestämt belopp (myckenhetsskatt). Den genomsnittliga skattebelastningen på tobaksvaror under åren 1915—1951 har tidigare närmare belysts. Av de



lämnade uppgifterna framgår, att den stegring i skattebelastningen, som ägt rum sedan år 1915, medfört en förhöjning av värdeskattens procentuella andel av den totala tobaksskatten från 60 till 92 procent. Denna förskjutning från myckenhetsskatt till värdeskatt belyses jämväl därav att den genomsnittliga värdeskatten å samtliga slag av tobaksvaror under åren 1915—1951 stigit från 16 till 70 procent av priskurantpriset samtidigt som myckenhetsskatten sjunkit från 10 till 6 procent.

Den nuvarande procentuellt höga värdeskatten verkar oproportionerligt prisfördyrande vid uppkommande kostnadsstegringar. Som tobaksmonopolet framhållit drabbar värdeskatten i själva verket myckenhetsskatten, arbetslöner och förbrukningsartiklar i lika hög grad som den i tobaksvarorna ingående tobaken. Varje kostnadsökning, exempelvis i anledning av höjda råvarupriser eller löner, som framtvingar en prishöjning av tobaksvarorna, måste uttagas av konsumenterna icke endast med det belopp som framkallat prisstegringen utan med ett belopp som är flerdubbelt större, för t. ex. svensktillverkade cigaretter drygt fem gånger större än den inträffade merkostnaden.

Olägenheterna av denna värdeskattens prisfördyrande inverkan bli givetvis särskilt påtagliga i ett läge med stigande priser. Skattens nuvarande konstruktion kan uppenbarligen medföra att även måttliga kostnadsstegringar ge upphov till så stora förhöjningar av priskurantpriserna, att omsättningen av tobaksvaror påverkas. I syfte att minska dessa olägenheter har tobaksmonopolet föreslagit en ändrad avvägning mellan värdeskatten och myckenhetsskatten. Enligt förslaget skall sålunda utgå dels en för alla varuslag, importerade såväl som svensktillverkade, enhetlig värdeskatt om 40 procent dels ock viss myckenhetsskatt. Prisfördyringsfaktorn för samtliga varuslag sjunker enligt förslaget till 1,94. De rubbningar i tobaksvarornas priskurantpriser, som kunna komma att föranledas av förslaget, torde bli jämförelsevis ringa. Statens totala inkomst av tobaksskatten enligt de föreslagna skattesatserna kan förväntas bli i det allra närmaste densamma som enligt de nu gällande.

De i ärendet hörda remissmyndigheterna — statskontoret, riksräkenskapsverket samt statens tobaksnämnd — ha samtliga tillstyrkt eller lämnat utan erinran det av tobaksmonopolet framlagda förslaget till ändring av skattesatserna å tobaksvaror. För egen del finner jag förslaget väl avvägt samt tillstyrker detsamma. De nya skattesatserna torde, på sätt tobaksmonopolet föreslagit, böra tillämpas från och med den 1 juli 1952.

Mot den av tobaksmonopolet föreslagna ändringen av 16 § sista stycket har jag intet att erinra.

I enlighet med det anförda har inom finansdepartementet upprättats förslag till *lag om ändrad lydelse av 16 § lagen den 11 juni 1943 (nr 346) angående statsmonopol å tillverkning och import av tobaksvaror.*

Föredragande departementschefen hemställer, att nämnda lagförslag måtte genom proposition föreläggas riksdagen till antagande.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdade hemställan förordnar Hans Maj:t Konungen, att proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar skall avlåtas till riksdagen.

Ur protokollet:

*Hans Wenker.*